

Г. Г. Старостенко,
д. е. н., професор, професор кафедри економічної теорії,
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь
Н. П. Мацелюх,
к. е. н., доцент, декан обліково-економічного факультету,
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь
А. В. Сурженко,
студент факультету фінансів та банківської справи,
Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпінь

СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

H. Starostenko,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor, Department of Economic Theory,
National State Tax University of Ukraine, Irpin
N. Matselukh,
Ph.D. in Economics, Associate Professor, Dean of the Faculty of Accounting and Economics, Associated Professor,
Department of Economic Theory, National State Tax University of Ukraine, Irpin
A. Surzhenko,
student of Finance and Banking Faculty, National State Tax University of Ukraine, Irpin

GLOBAL EXPERIENCE AND NATIONAL PRACTICE THE TAXATION OF BANKING

У статті систематизовано підходи до оподаткування банківської діяльності в країнах з розвинутою ринковою економікою та Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід та механізми податкового регулювання банків та проведено аналогію з вітчизняною практикою. На шляху податкових реформ, спрямованих на розвиток ринкового середовища, одним з важливих джерел податкових надходжень кожної країни є банківський сегмент фінансового сектору. Доведено, що ефективно оподаткування банків в усіх країнах здійснюється на загальних принципах, а саме: обов'язковість; пропорційність; рівність; соціальна справедливість; обґрунтованість, доступність та фіскальна достатність. Виконання та імплементація норм та принципів міжнародного податкового досвіду є одним з ключових факторів ефективності податкової політики.

In the paper systemized the approaches of the taxation banking activities in countries with developed market economies and Ukraine. The foreign experience and mechanisms of tax regulation of banks and made an analogy with domestic practice are analyzed. An important source of tax revenue each country is banking segment of the financial sector on the way of tax reforms, aimed at developing market environment. It is proved that the effective taxation of banks in all countries carried on general principles, such as binding, proportionality; equality; social justice; validity, availability and adequacy of fiscal. Execution and implementation of norms and principles of international tax experience is a key factor of the efficiency of tax policy.

Ключові слова: банки, податкова діяльність, податкове регулювання, фіскальний потенціал, податкова політика, міжнародний податковий досвід.

Key words: banks, tax activities, tax regulations, fiscal capacity, fiscal policy, international tax experience.

Банки завжди займали особливе місце в ринковій економіці та перебуваючи у тісному зв'язку з усіма її ланками здійснювали значний вплив як на економіку в цілому, так і на розвиток суспільства завдяки специфіці своєї діяльності. Банківські установи підпадають під вплив економічної політики держави, в тому числі й у сфері податкового регулювання.

Теоретичні та практичні аспекти оподаткування банківської діяльності знайшли відображення в наукових працях зарубіжних науковців, зокрема: Д. Бейкера, А. Гусева, Б. Джетіна, Д. Діллона, М. Кіна, А. Ковальової, С. Моїсеєва, Є. Рассказова, С. Тиртишного, Д. Тобіна, О. Хандруєва, М. Шермана, С. Шульмейстера та ін.

Суттєва зміна механізму оподаткування прибутку суб'єктів господарювання, в тому числі і банків не могла не відобразитися на надходженнях до бюджету. Податок на прибуток займає особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності. Його обсяги є найбільшими у структурі податкових платежів, що здійснюють банки, і він є другим за значущістю податком, який формує бюджет. Податок на прибуток банків стягується за загальними нормами оподаткування прибутку підприємств і організацій з урахуванням особливостей, зумовлених специфікою джерел отримання банківського прибутку. Розрахунок об'єкта оподаткування банківських установ має свою специфіку, що зумовлено особливостями діяльності банків. Крім того, на практиці податок на прибуток фактично стягується не з реального фінансового результату банку, а з певного умовного показника, який розраховується за методикою, визначеною Податковим кодексом України [1].

Результати дослідження податкового навантаження на фінансові результати діяльності банків України засвідчили, що середній рівень податкового навантаження за аналізований період у розмірі 30,10% адекватно відображає рівень діяльності банків. Максимальне податкове навантаження було в 2011 р. та становило 34,68%, що пояснюється кризовими явищами та збитковістю банків. Податкове навантаження в розмірі 32,50% в 2013 році після кризи стабілізувалося та є допустимим рівнем оподаткування відповідно до показників міжнародної практики.

Методологія оподаткування банків повинна бути взаємопов'язана з методологією податкового контролю, аналізу й моніторингу податкового потенціалу банків, що сприятиме гармонізації інтересів держави та учасників податкових відносин на ринку банківських послуг [2, с. 37].

Це може позитивно вплинути на діяльність банків у частині організації їхніх взаємовідносин з податковими органами та посилення бюджетоутворюючої ролі банківської системи.

Існує необхідність в оптимізації кількості податків і спрощення бази оподаткування, яка повинна бути чіткою і зрозумілою. Сьогодні банки сплачують близько 15 податків, кожен з яких має свої об'єкти, базу оподаткування, складні методики розрахунку та звітність. Через це банки змушені вкладати додаткові кошти в інформаційні бази, технологічне забезпечення, підготовку персоналу, що позначається на вартості кредитування реального сектору економіки [3].

Від того часу, як був прийнятий Податковий кодекс, загальна кількість банківських установ зменшилась, але кількість прибуткових банків збільшувалась. Збільшився і поступово покращився фінансовий результат діяльності деяких банківських установ в порівнянні з попередніми роками, що свідчить про якісне надання банківських послуг та позитивні зміни щодо законодавчого регулювання їх діяльності. Витрати з податку на прибуток збільшились, що свідчить про регулярні надходження в державний бюджет даного податку та його активну участь у наповненні дохідної частини бюджету. Рівень податкового навантаження на фінансові установи знизився, про що говорить зменшення ставок податку на прибуток. Зміни, які відбулися після прийняття ПКУ позитивно вплинули на надходження податку на прибуток до бюджету, оскільки чим більше буде застосовуватись динаміка до зменшення даного податку та застосування податкових пільг для установ, тим більше зростатимуть надходження до бюджету.

Важливу роль у функціонуванні та розвитку сучасної економічної системи, зокрема у забезпеченні стабільності та ефективності її грошово-кредитної складової, відіграють банки. Від них залежить рівень надходжень у державний бюджет. Саме тому досконалість

податкової системи буде сприяти підвищенню ефективності роботи фінансово-кредитних організацій, в тому числі і банків.

Сучасна податкова система характеризується високим рівнем податкового навантаження, має ряд недоліків, що обумовлює, зі сторони банку потребу ефективно організації процесу оподаткування. Для цього, важливо, щоб у діяльності банку був присутній комплекс способів, що дозволяють адекватно оцінити рівень податкового навантаження і безпосередньо управляти ним при прийнятті управлінських рішень. Це можна досягнути тільки за рахунок формування чіткої структури реалізації податкових заходів — податкової політики, що здатна в певній мірі зменшити, а по можливості уникнути ризиків, пов'язаних з оподаткуванням.

Щодо ролі банківських установ у податкових відносинах, то необхідно зазначити, що, з одного боку, банк виступає платником податків, а з іншого — податковим агентом [4].

Банківські доходи визначаються залежно від джерела отримання, впливу на фінансовий результат, а витрати — за елементами і характером затрат. Основну групу доходів і витрат складають доходи і витрати від виконання банками своїх функцій на грошовому ринку, так звані операційні доходи і витрати. Вони поділяються на такі: процентні, комісійні, торговельні, інші банківські операційні доходи (витрати).

Податковим кодексом України визначено вісімнадцять загальнодержавних і п'ять місцевих податків, зборів та обов'язкових платежів до бюджетів та позабюджетних фондів, але не всі вони трапляються у практичній діяльності банку.

Банківські установи сплачують наступні податки і збори: податок на прибуток; податок на додану вартість; збір за першу реєстрацію транспортних засобів; збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки єдиний соціальний внесок; збори до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (початковий, регулярний, спеціальний); збір за використання радіочастотного ресурсу; інші податки і збори.

У дослідженнях вчених можна прослідкувати розбіжність думок щодо питання про оподаткування банківських установ. Одні вважають, що оподаткування банківського сектора є недостатнім і тому доцільно посилити податкове навантаження на нього. В такому випадку надмірне податкове навантаження на доходи спонукатиме до пошуків різних методів несплати податків і неподання фінансової звітності банками. А впровадження додаткових податків з банків буде набагато ефективніше, ніж оподаткування фінансових операцій.

Протилежної думки дотримуються інші науковці, вважаючи, що податкові ставки на прибуток банків мають бути нижчими ніж для підприємств виробничого сектору, аргументуючи це тим, що посилення податкового тиску вплине на величину процентних ставок за кредитами, а подорожчання кредитів негативно відобразить як на виробничому секторі економіки, так і на добробуті населення [5].

Крім того, за період фінансово-економічної кризи кредитування банками реального сектору економіки було згорнуто, що негативно відобразилось на вітчизняних підприємствах та стримало розвиток економіки країни.

На сьогодні оподаткування банків України здійснюється на загальних засадах. Державне податкове регулювання банківського сектора, з економічної точки зору, передбачає проведення аналізу структури та абсолютних значень податкових надходжень до бюджету України від банків.

Аналіз виконання податкових зобов'язань вітчизняними банками свідчить про те, що з кожним роком збільшуються обсяги сплаченого вітчизняними банками податку (табл. 1).

Таблиця 1. Доходи та витрати банків України за 2013 р., млн грн.

	Показники	Сума (млн грн.)	%
1	ДОХОДИ	168 888	100,0
1.1	процентні доходи	129 932	76,9
1.2	комісійні доходи	24 974	14,8
1.3	результат від торговельних операцій	3 304	2,0
1.4	інші операційні доходи	5 112	3,0
1.5	інші доходи	2 404	1,4
1.6	повернення списаних активів	3 162	1,9
2	ВИТРАТИ	167 452	100,0
2.1	процентні витрати	80 881	48,3
2.2	комісійні витрати	3 975	2,4
2.3	інші операційні витрати	12 319	7,3
2.4	загальні адміністративні витрати	40 672	24,3
2.5	відрахування в резерви	27 975	16,7
2.6	податок на прибуток	1 630	1,0
3	ЧИСТИЙ ПРИБУТОК (ЗБИТОК)	1 436	x

Джерело: складено на основі Офіційного сайту Національного Банку України.[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=675824

Доходи банків України за 2013 рік порівняно з 2012 р. збільшилися на 12,3% і становили 168,9 млрд грн. Витрати банків України за 2013 рік порівняно з 2012 роком зросли на 15% і становили 167,5 млрд грн. Прибуток по системі банків станом на 1 січня 2014 року становив 1,4 млрд грн.

На думку деяких економістів, оподаткування банків є недостатнім, але, на нашу думку, податкове навантаження на банки має бути нижчим, оскільки подорожчання кредитів внаслідок збільшення податкового тиску на банки негативно відобразиться на виробничому секторі економіки.

В Україні за останні роки взаємодія податкової і банківської систем активно висвітлюється в економічній періодиці і публіцистиці, у виступах офіційних державних посадових осіб. В економічній літературі розглядаються два основні підходи щодо оцінки рівня оподаткування банків. За першим підходом рівень оподаткування банків є недостатній і тому податкове навантаження необхідно посилити. За другим — обґрунтовують необхідність зниження податкового навантаження банківського сектора з метою більшого залучення ресурсів банків у реальну економіку [6].

Традиційно для оцінки впливу оподаткування на результати діяльності суб'єктів господарювання використовують показник податкового навантаження, який визначає частку податкових платежів до бюджету та державних цільових фондів. Джерелом інформації для розрахунків можуть бути дані фінансової та податкової звітності.

Розвиток банківської системи України та вдосконалення системи оподаткування її діяльності — це два паралельних і взаємопов'язаних шляхи. Оподаткування банківських установ відіграє значну роль у поповненні державного бюджету країни. Активізація стимулюючої функції державного регулювання оподаткування банківських установ дасть можливість досягти значних успіхів щодо зменшення фінансового дисбалансу та стабілізації економіки в цілому. Але для досягнення цього необхідно чітко сформулювати ефективну методику оподаткування банків України, яка на даному етапі здійснюється на загальних засадах, що зумовлено відсутністю окремих законодавчих актів, які б регулювали це питання, що є суттєвим недоліком, оскільки не дозволяє

повністю врахувати особливості банківської діяльності та забезпечити достатній внесок банківської системи в економічне зростання.

Оподаткування банківської діяльності в Україні ще не набуло достатнього розвитку, щоб забезпечити ефективність функціонування банківської системи. Вітчизняні банки, хоч і мають меншу кількість податків, обкладаються значною кількістю зборів, що стримує розвиток і економіки в цілому.

Євроінтеграційні процеси відіграють важливу роль у фінансово-економічному розвитку України. Нині структура оподаткування в зарубіжних державах характеризується високим ступенем уніфікації, застосуванням типових для всіх видів податків, хоча податкові ставки різних країн різні. Різні й специфіка національного податкового регулювання, проте це не перешкоджає більшості країн зберігати низький податковий тягар на банківський бізнес.

Враховуючи перспективи подальшого розвитку економіки України, послідовне просування вітчизняних банків на зарубіжні ринки, Україна повинна забезпечити формування оптимальної структури оподаткування банківських установ, яка була б зрозумілою, чіткою й ефективною.

Податкова система в Україні базується на тих же принципах побудови, що й в економічно розвинутих країн Заходу. Будь-яка система податків налічує певні складові: платники податків (суб'єкти оподаткування), об'єкти і джерела податків, одиниці оподаткування, податкові ставки, терміни сплати податків до бюджету або позабюджетних фондів, до яких зараховується податкове надходження.

Основними об'єктами оподаткування є доходи (прибуток), вартість окремих товарів, певні види діяльності або операції, майно, додана вартість тощо.

Досліджуючи сучасну практику оподаткування банків у розвинутих країнах світу, зауважимо такі характерні особливості: низька питома вага податків, що сплачуються банками, в доходах бюджету; застосування однакових видів податків на прибуток для підприємств і банків; повне або часткове звільнення від податку на прибуток відсотків за позиками, отриманими фізичними та юридичними особами.

Враховуючи важливість євроінтеграційних процесів в Україні, розглянемо детальніше систему оподаткування банків у країнах Європейського Союзу.

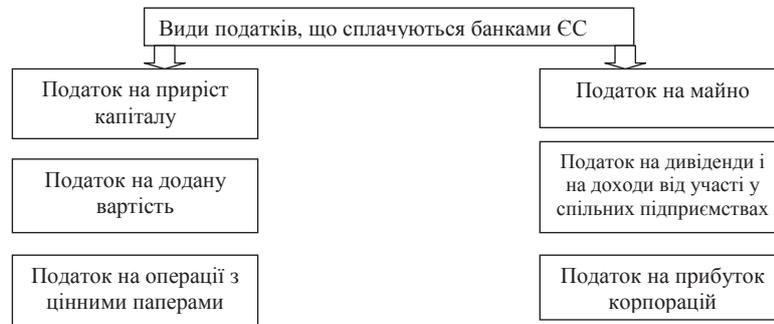

Рис. 1. Види податків, що сплачуються банками в країнах-членів ЄС

Джерело: складено на основі [7, с. 22].

Характерною особливістю регулювання оподаткування в Європейському Союзі є відсутність загального документа, який би систематизував основні норми податкового законодавства ЄС. Положення, що визначають податкову політику в Євросоюзі — це сукупність окремих рішень його інститутів (Ради ЄС, Європарламенту тощо), які оформлено у вигляді директив, регламентів, рішень, рекомендацій і висновків.

Сьогодні структура оподаткування в країнах Євросоюзу характеризується значним ступенем уніфікації, тобто податкові системи всіх країн — членів ЄС застосовують однакові види податків. Основні види податків, які сплачують банки в країнах — членах ЄС, наведено на рисунку 1.

Ставки податків на прибуток у різних країнах ЄС різні. Вони певною мірою залежать від ставок місцевих податків, політики виплати банками дивідендів і муніципальних податкових ставок. У країнах ЄС з банків (зокрема з відділень іноземних банків), зазвичай стягується податок на прибуток корпорацій (40—50%), місцевий податок (16—50%), податок на прибуток, виплачений у вигляді дивідендів, податок на додану вартість (відповідно до директиви встановлюються два типи ставок: стандартна, яка не повинна бути нижчою ніж 15%, та занижена).

ЄС з основних видів банківських доходів (процентів, комісій тощо) ПДВ не стягується, але його сплачують із доходів за операціями лізингу, з трастових операцій, операцій зі зберігання цінностей у сейфах, видачі пластикових карток чи вексельного бланка. Оподаткування майна банків зазвичай здійснюється на рівні місцевих органів влади та муніципалітетів.

Враховуючи певні особливості діяльності банків, зупинимося на декількох нормах, що мають відношення тільки до операцій банків. Зокрема це стосується включення до витрат відрахувань на створення низки резервів і фондів: на знецінення запасів, на сумнівних боржників, на майбутні збитки тощо. Найширше застосування резервних фондів отримали у Німеччині. Вони створюються з метою компенсації інфляційного зростання цін на сировину, матеріали, енергію; засобів, отриманих компанією в результаті зміни оціночної вартості майна. Це стосується відрахувань на випадок виникнення непередбачених фінансових зобов'язань, збитків тощо, а також відрахувань до пенсійних фондів, які знаходяться в довгостроковому користуванні компанії і фактично становлять довгострокове вкладення резервного капіталу. Збільшення відрахувань до резервних фондів веде до зменшення розмірів оподаткованого прибутку. У деяких державах Євросоюзу використовується диференційований підхід до оподаткування. Зокрема застосовується нижча ставка податку на прибуток, якщо банк систематично спрямовує прибуток не на виплату дивідендів, а на збільшення власного капіталу, кредитування реально-го сектору економіки [7, с. 22].

Так, у Франції вартість банківських послуг обкладається ПДВ за ставкою 18,6 %, однак існує перелік послуг, які не оподатковуються. У Великобританії нині існує три ставки ПДВ: максимальна — 27,5 %, стандартна — 8 %, пільгова — 0 %. Нульова ставка означає, що банківська послуга попадає під обкладення ПДВ, але податковий оклад обчислюється за ставкою 0 %. Економічний зміст пільги полягає у тому, що банк, який реалізує свої послуги, може зареєструватися як платник податку і вимагати повернення сплачених сум ПДВ із бюджету. Цей вид пільги доцільно застосовувати до таких послуг, які дають невеликі надходження або, коли складно визначити додану вартість.

В Італії діє чотири ставки ПДВ — 4 %, 9 %, 13 %, 19 %. Однак додана вартість від банківської діяльності обкладається за максимальною ставкою. В Італії від сплати ПДВ звільняються операції із золотом та іноземною валютою. У банківстві США ПДВ не використовується. В Іспанії у 1994 р. було встановлено три ставки: 4 %, 7 %, 16 %, однак банківські операції від сплати ПДВ звільняються.

Якщо взяти податок на прибуток банків, то він також у різних країнах застосовується по-різному. У США основна ставка податку на доходи корпорацій становить 34 %, але він вноситься ступінчасто. Банк сплачує 15 % за кожні 50 тис. доларів оподаткованого доходу, 25 % — за наступні 25 тис. доларів і 34 % — на решту суми. Окрім того, на доходи у межах від 100 до 335 тис. доларів встановлений додатковий збір величиною 5 %.

Значно було змінено у процедуру оподаткування банківського прибутку в результаті податкової реформи США в 1986 р., згідно з якою за умови обчислення оподаткованого прибутку банків за встановленою нормою вилучаються відсотки, які отримано по урядових облігаціях, а доходи від державних облігацій, які були випущені після 4 серпня 1998 р., вилучаються банками з оподаткованого прибутку обсягом 10%. Важливою особливістю оподаткування банків США є альтернативний мінімальний податок, який нараховується за ставкою 20% замість трьох діючих ставок податку на прибуток корпорацій (15%, 25% і 34%) до суми, яка складається зі звичайного оподаткованого доходу, збільшеного на суму податкових пільг і половини суми перевищення доходу над оподаткованим доходом з урахуванням податкових пільг. Банки також мають право пільгувати прибуток на суму, яка дорівнює відрахуванням у резерви по безнадійних боргах, але ця сума залежить від величини власного капіталу банку [8, с. 223].

У світовій практиці застосовуються різні методи пільгового оподаткування банків:

— зниження ставок оподаткування на тривалий час діяльності банку. Наприклад, у Франції новоствореним банкам надаються пільги щодо сплати податку з компаній протягом п'яти років. Перші два роки податок вза-

галі не сплачується, на третій рік — лише 25 % ставки, четвертий рік — 50 %, п'ятий рік — 75 % і тільки на шостому році ставка становить 100 %

— надання податкового кредиту;

— визначення неоподаткованого мінімуму доходів. Це стосується не лише фізичних осіб при визначенні та розрахунку прибуткового податку, а й банків при сплаті усяких податкових платежів (ПДВ, на доходи тощо);

— повне звільнення банків від сплати податкових платежів. Найбільш відомим є звільнення від оподаткування відсотків, які виплачуються за позиками місцевих органів влади (США);

— податкові пільги окремим банкам, які надаються для їх розвитку;

— при проведенні банками фінансових операцій таких, як благодійні відрахування, підтримка лікарень;

— пільги на окремі види витрат. Це стосується коштів, які сплачуються у різні соціальні фонди (пенсійний, соціального страхування, безробітних та ін.).

Порівнюючи системи оподаткування банків України і країн Європейського Союзу, можна побачити, що Україна та ЄС мають лише два спільні податки — податок на прибуток і ПДВ. Для українських банків доцільним було б застосування таких пільг, як: звільнення від оподаткування коштів банків, які інвестуються в інноваційні підприємства; надання пільг в оподаткуванні банків, що здійснюють довгострокове інвестиційне кредитування [9].

Вітчизняні банки хоч і мають меншу кількість податків, обкладаються значною кількістю зборів, що стримує розвиток банківської системи. У країнах ЄС з банківських установ (включаючи відділення іноземних банків) звичайно справляється податок на прибуток корпорацій (40—50%), місцевий податок (16—50%), податок на прибуток, виплачений у вигляді дивідендів, податок на додану вартість (5—10%). У багатьох державах-членах ЄС ПДВ не справляється з основних видів банківських доходів (процентів, комісій тощо), але сплачується він у розмірі 10—20% з доходів від лізингових, трансакційних операцій [10, с. 148].

Система оподаткування банків повинна сприяти, з одного боку, надходженню до бюджету коштів, достатніх для виконання державою своїх функцій, а з іншого — стимулювати діяльність суб'єктів господарювання.

В Україні фіскальна роль банківських податкових платежів досить невелика: протягом останніх років податкові надходження від фінансово-кредитних установ Державний бюджет України складає 2—3%.

Таким чином, важливим джерелом наповнення бюджету України та країн з розвинутою ринковою економікою є доходи від оподаткування банківської діяльності, адже в умовах поглиблення фінансової глобалізації та розвитку фінансового сектора економіка державна податкова політика має враховувати специфіку його функціонування.

Література:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Власенкова, Ю. Еволюція фінансових посередників: від банків до фінансових супермаркетів [Текст] / Ю. Власенкова // Фінансовий ринок України. — 2008. — № 7—8. — С. 37—39.

3. Український бізнес ресурс — "Проблемні питання у сфері оподаткування банківських установ" [сайт]. — Режим доступу: <http://ubr.ua/uk/companies-news/appu/viznacheno-problemn-pitannia-u-sfer-opodatku-vannia-bankvskih-ustanov-104770>

4. Петровська Н.В. Банківські операції як об'єкт оподаткування [Електронний ресурс] / Н.В. Петровсь-

ка. — Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

5. Податкове регулювання банківської діяльності в Україні та визначення його пріоритетних функцій / О.В. Дзюба // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г.Сковороди (Фінанси, грошовий обіг, кредит). — 2011. — № 17.

6. Старостенко Г.Г. Податкове регулювання банків в умовах становлення інформаційного суспільства / Г.Г. Старостенко, А.В. Сурженко. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2449>

7. Кулаковська О. Досвід оподаткування банків країн — членів ЄС та деякі проблемні питання оподаткування банків України [Текст] / О. Кулаковська // Вісник НБУ. — 2009. — № 9 (163). — С. 22.

8. Реверчук Н.Й. Зарубіжний досвід податкового регулювання банківської діяльності та його застосування в Україні [Текст] / Н.Й. Реверчук, О.Г. Сербіна-Львівська // Науковий вісник НЛТУ України. — 2008. — Вип. 18.5. — С. 223.

9. Зарубіжний досвід оподаткування фінансових установ та можливості його застосування в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gufer.net/podatкова/653-zarubzhniy-dosvd-opodatku-vannya-fnansovih-ustanov-ta-mozhilovst-yogo-zastosuvannya-v-ukrayin.html>

10. Орлова В.О. Податкове навантаження банків як фактор розвитку економіки на сучасному етапі [Текст] / В.О. Орлова, Г.О. Шунькіна // Тематичний збірник наукових праць. — 2010. — Вип. 30, Т. 1. — С. 148.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), Tax Code of Ukraine, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 13 March 2015).

2. Vlasenkova, J. (2008), "The evolution of financial intermediaries, from banks to financial supermarkets", *Financial Markets Ukraine*, № 7—8, pp. 37—39.

3. Ukrainian business resource — "Problems in the field of taxation of banking institutions", available at: <http://ubr.ua/uk/companies-news/appu/viznacheno-problemn-pitannia-u-sfer-opodatku-vannia-bankvskih-ustanov-104770> (Accessed 14 March 2015).

4. Petrovska, N. "Banking operations as an object of taxation", *Electronic scientific specialized edition "Efficient Economy"*, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 19 January 2015).

5. Dziuba, A.V. (2011), "Tax banking regulation in Ukraine and to determine its priority functions", *Economic Bulletin Pereyaslav-Khmelnytsky Pedagogical University*. H.Skovoroda (Finance, currency, credit), № 17.

6. Starostenko, H.H. and Surzhenko, A.V. "Tax regulation of banks in the conditions of information society", available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2449> (Accessed 18 March 2015).

7. Kulakovska, A. (2009), "Experience taxation of banks EU Member States and some problems of taxing banks Ukraine", *Bulletin of the National Bank*, № 9 (163), p. 22.

8. Reverchuk, N.Y. and Serbin, O.H. (2008), "Foreign experience tax banking regulation and its application in Ukraine", *Scientific Bulletin NLTU Ukraine*, vol. 18.5, p. 223

9. Foreign experience of taxation of financial institutions and the possibility of its use in Ukraine available at: <http://gufer.net/podatкова/653-zarubzhniy-dosvd-opodatku-vannya-fnansovih-ustanov-ta-mozhilovst-yogo-zastosuvannya-v-ukrayin.html> (Accessed 18 March 2015).

10. Orlov, V.A. and Shunkina, H.A. (2010), "The tax burden on banks as a factor of economic development at this stage", *Thematic collection of papers*, vol. 30, Volume 1, p. 148.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2015 р.